

VIDES KONSULTATĪVĀ PADOME

biedrība „Baltijas Vides forums”, nodibinājums „Latvijas Dabas fonds”, nodibinājums „Vides Izglītības fonds”, nodibinājums „Pasaules Dabas fonds”, biedrība „Latvijas Ornitoloģijas biedrība”, biedrība „Vides fakti”, nodibinājums „Ķemeru Nacionālā parka fonds”, biedrība „Vides aizsardzības klubs”, biedrība „Latvijas Makšķernieku asociācija”, biedrība „Latvijas ezeri”, biedrība „Zaļā brīvība”, biedrība „Ekodizaina kompetences centrs”, biedrība „Vides vārds”, biedrība „Latvijas Botāniķu biedrība”, biedrība „Cleantech Latvia”, biedrība „Latvijas Atkritumu saimniecības asociācija”, biedrība „Baltijas krasti”, biedrība „Zero Waste Latvija”, biedrība „Latvijas Vides pārvaldības asociācija”, nodibinājums “Teiču dabas fonds”.

Rīga, Peldu iela 26/28, LV-1494

16.12.2020.

Nr.1-22

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra
p.i. Artim Pabrikam
E-pasta adrese: artis.pabriks@varam.gov.lv

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas
parlamentārajam sekretāram
Artūram Tomam Plešam
Peldu ielā 25, Rīgā LV-1494
E-pasta adrese: arturs.toms.pless@varam.gov.lv

Zemkopības ministram
Kasparam Gerhardam
Republikas laukums 2, Rīga, LV-1981
E-pasta adrese: kaspars.gerhards@zm.gov.lv

Par VMD 30.11.2020 rīkojumu Nr.172 „Par pieļaujamo lūšu nomedīšanas apjomu 2020./2021.gada medību sezonā”

Vides konsultatīvā padome (turpmāk VKP) ir atkārtoti izskatījusi jautājumu par Eiropas nozīmes lielo plēsēju sugas – Eirāzijas lūša (*Lynx lynx*) apsaimniekošanas situāciju Latvijā un 15.12. 2020. VKP sēdē, atklātā balsojumā, izteikusi atbalstu „nulles limitam” 2020./2021. gada medību sezonai. Lēmums pieņemts, balstoties uz sekojošiem argumentiem:

- 1) sugai un tās apsaimniekošanai ir aizsardzības statuss Eiropas valstu kopējā kontekstā; Dzīvotņu direktīva 92/43/EEK paredz 4.pielikuma sugas stingru aizsardzību; atkāpi no vispārējās likuma normas dalībvalstij jāpierāda, pamatojoties uz direktīvas 16.panta nosacījumiem;
- 2) sugas apsaimniekošana jāveic, neizmantojot invazīvas metodes, turklāt visas Baltijas populācijas līmenī (kaimiņvalstis Lietuva un Igaunija lūšus nemedī);
- 3) publiski nav pieejama, kā arī medību ierosinātāji nav snieguši uz zinātniskiem datiem balstītu informācija par lūšu apdraudējumiem cilvēkiem un nodarītiem postījumiem saimniecībām;
- 4) Valsts meža dienests nav sniedzis nepārprotamus, zinātniski pamatotus datus par lūšu populācijas apjomu un tās stāvokļa novērtējumu valstī (norādīts š.g. Valsts kontroles slēdzienā <https://lrvk.gov.lv/lv/aktualitates/valsts-kontrole-vai-musu-vardi-sakrit-ar-darbiem-apsaimniekojot-medijamas-sugas>),
- 5) lielo plēsēju, t.sk. lūšu pozitīvā ietekme uz zālēdāju sugu populācijām (tās uzturot populācijai veselīgā, vides nestspējai atbilstošā skaitā);

6) medību uzraugošās valsts iestādes VMD atzīst nepilnīgu malumedību kontroli valstī (t.sk. attiecībā uz lūšiem, to atzina VMD pārstāvis 2019.g. 1.oktobra VKP sanāksmē).

Šie argumenti ir izklāstīti VKP 19.10.2020. vēstulē Valsts meža dienestam un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai „Par lūšu nomedīšanas limitu 2020./2021.gada medību sezonai”.

Šā gada 16.novembrī Valsts meža dienesta sasauktajā darba grupas sanāksmē lūšu medību limita noteikšanai 2020/2021.gada medību sezonai, Vides konsultatīvās padomes argumentētais viedoklis noteikt „nulles limitu” lūšiem, līdzīgi kā iepriekšējā - 2019./2020.gada medību sezonā, netika atbalstīts. Proti, ar šā gada Valsts meža dienesta 30.novembra lēmumu 2020./2021.gada medību sezonai pieļaujama lūšu nomedīšanas limits ir noteikts 80 indivīdu apmērā.

VKP ir iepazinusies ar VMD 30.11.2020 rīkojumu Nr.172 „Par lūšu nomedīšanas limitu 2020./2021.gada medību sezonā” un analizējusi to, balstoties uz Valsts kontroles 2019.gada 14.maija revīzijas ziņojumu Nr.2.4.1-16/2019, „Vai medījamās sugas apsaimniekojam tālredzīgi”- <https://www.lrvk.gov.lv/lv/getrevisionfile/29514-Q-oDZJD-mr0ddADc-oaPHkyNNIRqP3Vb.pdf>

Jāatzīmē, ka arī š.g. VMD pieņemtais lēmums neatbilst Valsts kontroles ziņojuma norādēm, tāpēc **lūdzam atbildīgās ministrijas – VARAM un ZM – pārskatīt VMD lēmuma pamatotību.**

Būtiski, ka šobrīd Dzīvotņu direktīvas 16.panta 1.punkta principi, tajā skaitā e) apakšpunktā noteiktie attiecībā uz limitu noteikšanu, uz kuru atsaucas VMD arī savā šī gada 30.11.2020 rīkojumā Nr.172 „Par lūšu nomedīšanas limitu 2020./2021.gada medību sezonā”, nav ietverti nacionālajos normatīvajos aktos. Taču, kā konstatējusi Valsts kontrole savā ziņojumā, *atbildīgās iestādes uz tiem atsaucas ziņojumos Eiropas Komisijai par atkāpēm. (VK, 37.lpp)*. Izpētot lielo plēsēju pieļaujamo nomedīšanas apjomu regulējošo tiesisko regulējumu, Valsts kontrole revīzijā secinājusi, ka *nomedīšanas apjomu noteikšanas principus Latvijā nosaka pieci juridiskā spēka ziņā atšķirīgi tiesību akti: Dzīvotņu direktīva, Medību likums un Sugu un biotopu aizsardzības likums, kā arī LR Zemkopības ministrijas 20.06.2018. kārtība Nr.18 “Medijamo dzīvnieku populāciju stāvokļa novērtēšanas un pieļaujamā nomedīšanas apjoma noteikšanas metodika” un lielo plēsēju sugu aizsardzības plāni, radot grūti saprotamu juridiskā spēka ziņā atšķirīgu tiesību aktu savstarpēju piemērošanas kārtību (VK, skat.7.tabulu, 38.lpp)*. Vairākos aspektos šajos tiesību aktos noteiktie kritēriji ir neskaidri noteikti vai savstarpēji pretrunīgi. Turklāt VK revīzijā konstatētais norāda, ka *lielo plēsēju sugas aizsardzības plānu juridiskais statuss pieļauj tajos sniegto ieteikumu piemērošanu pēc nepieciešamības*.

Būtiska problēma ir ilgstoši pieļautā neatbilstība - Valsts meža dienesta ģenerāldirektora lēmumos ir atsauce uz Zemkopības ministrijas kārtību, taču nedz lēmumā, nedz kādā citā publiski pieejamā dokumentā nav ietverts izvērtējums pēc augstāk norādīto tiesību aktu **noteiktajiem kritērijiem**.

Izvērtējot šā gada 30.11.2020 VMD rīkojumu Nr.172 saskaņā ar Valsts kontroles revīzijas ziņojumu, VKP secina, ka nav ņemti vērā VK revīzijas ziņojumā norādītie sekojošie būtiskie aspekti:

1. Lēmuma pieņemšanas procedūra.

Sugas aizsardzības plānā paredzētā lēmuma pieņemšanas procedūra nosaka, ka lēmums par pieļaujamo nomedīšanas apjomu tiek pieņemts šim mērķim sasauktajā darba grupā. (VK, 40.lpp).

Norādām, ka 16.novembra VMD darba grupā nomedīšanas apjoma noteikšanai lūšiem 2020./2021.gada medību sezonā lēmums par noteiktu limitu netika pieņemts.

Attiecīgi praksē apstiprinās VK ziņojumā secinātais par nepilnīgo lēmumu pieņemšanas procesu: *jo, neskatoties uz darba grupu izveidošanu un dažādu interešu pārstāvju iesaistīšanu tajā, lēmumi šajā darba grupā netiek pieņemti.* (VK, 37.lpp).

2. Eiropas Savienības Tiesas nolēmumu ievērošana.

Norādot, ka dalībvalstis, kas ir izmantojušas direktīvas 16.panta 1.punkta e) apakšpunktā paredzēto izņēmumu kādai no īpaši aizsargājamām un/vai ierobežoti izmantojamām sugām, bieži izraisījušas tiesvedības pret valsti. Valsts kontrole min Somijas praksi, kas vairākkārt pārsūdzēta Somijas nacionālajās tiesās un skatīta Eiropas Savienības Tiesā.

Saistošs ES dalībvalstīm, kurs praktizē Dzīvotņu direktīvas 16.panta izņēmuma izmantošanu, ir Eiropas Savienības Tiesas (otrā palāta) 2019.gada 10.oktobra spriedums lietā „C-647/17” <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:62017CJ0674&from=EN>, uz ko VK norādījusi savā ziņojumā:

Eiropas Savienības Tiesa (otrā palāta) 2019.gada 10.oktobra spriedumā, vērtējot Somijas kompetentās iestādes lēmumu piešķirt medību kvotas vilku (Dzīvotņu direktīvas IV pielikumā) medībām, norādīja, ka:

- lēmumā par izņēmuma izmantošanu mērķi jāformulē skaidri, precīzi un tie ir jāpamato;

- kompetentajām valsts iestādēm ir pienākums konstatēt, ka, ņemot vērā arī labākos attiecīgos zinātniskos un tehniskos pierādījumus, kā arī konkrētos apstākļus, nav pieejama neviena apmierinoša alternatīva, kas dotu iespēju sasniegt izvirzīto mērķi. Pienākums norādīt pamatojumu nav izpildīts, ja lēmums par atkāpi neietver nedz norādes par apmierinošas alternatīvas neesamību, nedz atsaucis uz attiecīgiem tehniskajiem, juridiskajiem un zinātniskajiem ziņojumiem;

- izņēmumi no direktīvā paredzētās aizsardzības sistēmas, kas jāinterpretē šauri un kas obligāto nosacījumu izpildes pierādīšanas pienākumu uz katru atkāpi uzliek iestādei, kura pieņem lēmumu.(VK, 35.lpp)

30.11.2020 VMD rīkojums Nr.172 „Par pieļaujamo lūšu nomedīšanas apjomu 2020./2021.gada medību sezonā” nesatur pamatojumu atkāpei no vispārējās likuma normas, saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 16.panta nosacījumiem. Administratīvajā aktā lēmums par atkāpi neietver norādes par apmierinošas alternatīvas neesamību, trūkst arī atsaucis uz atbilstošiem tehniskajiem, juridiskajiem un zinātniskajiem ziņojumiem.

Norādām, ka 16.novembra VMD darba grupas locekļiem netika nosūtīts 2020.gada ZPI “*Silava*” zinātniskā monitoringa pārskats, lai iepriekš iepazītos ar zinātniskajiem datiem gan par populācijas kvantitatīvajiem, gan kvalitatīvajiem rādītājiem. Tādējādi darba grupas locekļiem kopumā nebija pilnvērtīgas informatīvās bāzes lēmuma pieņemšanai.

3. Kritēriji sugas aizsardzības stāvokļa novērtējumam un „mērķa populācijas” noteikšanai.

VK revīzijas ziņojumā tiek norādīts, ka „*sugas labvēlīgs aizsardzības statuss Sugu un biotopu aizsardzības likumā ir noteikts kā vienīgais kritērijs īpaši aizsargājamo sugu individu ieguvei, taču, kā jau minēts iepriekš, ņemot vērā vairākus populācijas novērtējama datus, ir apgrūtināti novērtēt, vai šis kritērijs ir ievērots.*” (VK, 37.lpp)

Valsts kontrole, norādot uz kritēriju neesamību, kam pamatā ir kvalitatīvi iegūtu un apstrādātu datu trūkums, uzsver, ka **šādā situācijā sugas aizsardzības stāvoklis nav izvērtējams:** „*Gan Dzīvotņu direktīva, gan Sugu un biotopu aizsardzības likums paredz, ka, lemjot par īpaši aizsargājamo sugu ieguvi, jāizvērtē sugas aizsardzības stāvokli. Kā jau iepriekš ziņojumā minēts, nepastāvot kvalitatīvi iegūtiem datiem un, pamatojoties uz šādiem datiem izstrādātiem kritērijiem,*

sugas aizsardzības stāvoklis nav viennozīmīgi novērtējams. Ņemot vērā, ka zinātnieku vērtējumā minimālais lūšu populācijas skaits samazinās, taču Valsts meža dienesta dati parāda sugas būtisku pieaugumu, nav saprotams, kurā brīdī sugas aizsardzības stāvoklis varētu nebūt labvēlīgs jeb populācija būs zemāka par “mērķa populāciju”. To, cik nozīmīga loma ir skaidri noteiktai “mērķa populācijai”, norāda Zviedrijas un Igaunijas piemēri, kur lielo plēsēju medības ir aizliegtas, jo populācija ir tuvu vai zem “mērķa populācijas”. (VK, 39.lpp).

Savukārt 2020.g. 16.novembrī lūšu limita noteikšanas darba grupas sanāksmē VMD Medību daļa informēja, ka pēdējo četru gadu laikā lūšu skaits Latvijā pakāpeniski samazinās (VMD dati).

Šāda Valsts meža dienesta pieeja nav saprotama kopsakarā ar **Eiropas Savienības Tiesas norādīto par piesardzības principa piemērošanu, kas paredz dalībvalstu iestādēm atturēties no izņēmuma piešķiršanas gadījumos, kad pēc labākās pieejamās zinātniskās informācijas pārbaudes joprojām pastāv neskaidrības par atkāpes ietekmi uz saglabāšanas statusu.**

4. Valsts kontrole norādījusi, ka *pastāvot nesakārtotam regulējumam, saskaņā ar esošo kārtību, VMD izmanto Medību likumā (20.panta pirmā daļa) noteikto, kas pieļauj nomedīšanas apjomus lielajiem plēsējiem lūšiem un vilkiem noteikt pamatojoties uz populācijas stāvokļa novērtējumu, presumējot limitu aprēķināt no Valsts meža dienesta veiktā populācijas novērtējuma datiem (VK, 39.lpp).*

Neraugoties uz to, ka līdzšinējo VMD sniegto populācijas novērtējumu Valsts kontrole atzinusi par neatbilstošu, šāda pieeja tiek turpināta, ko apstiprina 30.11.2020. VMD rīkojuma Nr.172 pirmajā punktā minētais.

5. Administratīvajā aktā izteiktā aicinājuma juridiskais raksturs. Dzinējmedību prakse neatbilst Dzīvotņu direktīvas 16.punkta nosacījumiem.

Būtiski, ka Medību tiesību lietotājiem nav juridiski saistošs VMD ģenerāldirektores rīkojumā Nr.172 minētais aicinājums nemedīt lūšus medībās ar dzinējiem bezsniega apstākļos (2.5.apakšpunkts).

VK ziņojumā norādīts - „*lai arī Valsts meža dienesta rīkojumā izteikts aicinājums nemedīt lūšus medībās ar dzinējiem bezsniega apstākļos (...), šāds aicinājums nav juridiski saistošs medību tiesību lietotājiem. Latvijā pieļaujama nomedīšanas apjoms lūšiem netiek noteikts uz konkrētām teritorijām (līmits tiek noteikts viens uz visu virsmežniecību teritoriju, izņemot atsevišķas nelielas teritorijas), tajā skaitā bez ierobežojumiem attiecībā uz dzīvnieku dzimumu, vecumu vai citiem raksturojumiem. Eiropas Savienības Tiesa spriedumā norādīja, ka īpaši aizsargājamo sugu ieguve bez jebkādiem ierobežojumiem nav uzskatāma par selektīvu”. (VK, 39.lpp).*

Jāuzsver, ka Direktīvas 4.pielikuma sugas medīšana izņēmuma kārtā dzinējmedību veidā neatbilst Dzīvotņu direktīvas 16.panta nosacījumiem, tā kā pieļauj nejaušu sugas īpatņu nogalināšanu.

6. Populācijas vērtēšana Baltijas populācijas līmenī.

VK ziņojumā norādīts, ka *revīzijā netika sniegti pierādījumi, ka, lemjot par nomedīšanas apjomiem, tiek apkopotī dati par Baltijas populāciju, kā to paredz sugu aizsardzības plāni un aicina starptautiski eksperti, līdz ar to turpinot medību limitu jautājumu uzskatīt par tikai lokāli risināmu jautājumu.*

VKP aicina pildīt Valsts kontroles ieteikumu par *sugu aizsardzības plānā minēto ārvalstu ekspertu piesaisti sugas stāvokļa un apjoma novērtējumam Baltijas populācijas līmenī (VK, 40.lpp).*

Līdztekus VK vērsusi uzmanību uz starptautisko ekspertu norādēm, ka *Latvijas sugas aizsardzības plānā netika norādīti pierādījumi, kas apliecinātu, ka tieši medībām ir pozitīva ietekme uz populāciju vai sabiedrības uztveri (VK, 36.lpp).*

Ņemot vērā augstāk minēto, **VKP lūdz** par direktīvas sugu aizsardzību un apsaimniekošanu atbildīgo Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju un par medību jomu atbildīgo Zemkopības ministriju:

1) **pārskatīt VMD lēmuma pamatotību** un argumentāciju 80 lūšu nomedīšanai 2020./2021.gada medību sezonā, pamatojoties uz Dzīvotņu direktīvas 4.pielikuma sugas juridisko statusu un Valsts kontroles 2019.gada 14.maija revīzijas ziņojumu Nr.2.4.1-16/2019, „Vai medījamās sugas apsaimniekojam tālredzīgi”, kā arī ņemot vērā EST 2019.gada 10.oktobra sprieduma Nr.C-674/17, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62017CJ0674> saistošo spēku ES dalībvalstīm, un noteikt VKP piedāvāto „nulles limitu” 2020./2020.medību sezonā;

2) saskaņā ar Valsts kontroles revīzijas ziņojumā norādīto, **veikt grozījumus normatīvajā regulējumā** (Ministru kabineta 2000.gada 14.novembra noteikumi Nr.396 “Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”, Ministru kabineta 2014.gada 22.jūlija noteikumi Nr.421”Medību noteikumi”), nosakot Eirāzijas lūša sugu kā īpaši aizsargājamu (nevis ierobežoti izmantojumu īpaši aizsargājamu) sugu.

Ar cieņu,

Juris Jātņiņš

Vides konsultatīvās padomes priekšsēdētājs

Sagatavoja: Andis Liepa (andis@kemerunacionalaisparks.lv), dokuments apstiprināts 15.12.2020.
VKP tiešsaistes sēdē ar pārliecinošu balsu vairākumu, balsojot atklāti.

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU